



| Guía Docente          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                        |           |
|-----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|------------------------|-----------|
| Datos Identificativos |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                        | 2018/19   |
| Asignatura (*)        | Farmacoterapia                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                    | Código                 | 661G01024 |
| Titulación            | Grao en Enfermería                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                    |                        |           |
| Descriptor            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                        |           |
| Ciclo                 | Período                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Curso              | Tipo                   | Créditos  |
| Grao                  | 2º cuatrimestre                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Terceiro           | Optativa               | 6         |
| Idioma                | CastelánGalego                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                    |                        |           |
| Modalidade docente    | Presencial                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                    |                        |           |
| Prerrequisitos        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                        |           |
| Departamento          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                        |           |
| Coordinación          | Uriel Latorre, Pablo                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Correo electrónico | pablo.uriel@col.udc.es |           |
| Profesorado           | Uriel Latorre, Pablo                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Correo electrónico | pablo.uriel@col.udc.es |           |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                        |           |
| Descrición xeral      | O propósito desta materia é capacitar ao estudante para a indicación, uso e autorización, conforme a norma reguladora de prescrición enfermera, de medicamentos, accesorios e produtos sanitarios encamiñados a satisfacer as necesidades de coidados da persoa e comunidade, apoiado no xuízo clínico enfermera. |                    |                        |           |

| Competencias do título |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código                 | Competencias do título                                                                                                                                                                                                                                                     |
| A4                     | Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.                                                                                                                                                                                 |
| A5                     | Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.                                                                                                                                       |
| A6                     | Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.                                                                                                                              |
| A38                    | Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.                                                                                                                                                               |
| B2                     | Resolver problemas de forma efectiva.                                                                                                                                                                                                                                      |
| B4                     | Traballar de forma autónoma con iniciativa.                                                                                                                                                                                                                                |
| B5                     | Traballar de forma colaborativa nun equipo interdisciplinar.                                                                                                                                                                                                               |
| C1                     | Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.                                                                                                                                                                   |
| C4                     | Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.                     |
| C7                     | Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.                                                                                                                                                                                           |
| C10                    | CB2.- Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos a seu traballo ou vocación de unha forma profesional y posúan as competencias que solen demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo. |
| C12                    | CB4.- Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado                                                                                                                                |

| Resultados da aprendizaxe                                                                                  |     |                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------|-----|
| Resultados de aprendizaxe                                                                                  |     | Competencias do título |     |
| Identificar e valorar o uso e indicación de medicamentos e produtos sanitarios de prescrición independente | A4  | B2                     | C1  |
|                                                                                                            | A5  | B4                     | C4  |
|                                                                                                            | A6  | B5                     | C7  |
|                                                                                                            | A38 |                        | C10 |
|                                                                                                            |     |                        | C12 |



|                                                                                                                |     |    |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|------------|
| Descibir o uso e indicación de medicamentos e produtos sanitarios de prescrición colaborativa individualizada. | A4  | B2 | C1         |
|                                                                                                                | A5  | B4 | C4         |
|                                                                                                                | A6  | B5 | C7         |
|                                                                                                                | A38 |    | C10<br>C12 |
| Descibir o uso e indicación de medicamentos e produtos sanitarios de prescrición colaborativa estandarizada.   | A4  | B2 | C1         |
|                                                                                                                | A5  | B4 | C4         |
|                                                                                                                | A6  | B5 | C7         |
|                                                                                                                | A38 |    | C10<br>C12 |

| Contidos                                 |                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Temas                                    | Subtemas                                                                                                                                                                                                                                                |
| PRESCRICIÓN INDEPENDENTE                 | Analxésicos: AINEs<br>Anestésicos locais para curas e suturas de feridas.<br>Desinfectantes e antisepticos cutáneos e orais.<br>Saponificadores para eliminación de tapóns de cera óticos.<br>Fármacos para pediculose.<br>Productos tópicos para curas |
| PRESCRICIÓN COLABORATIVA INDIVIDUALIZADA | ADO.<br>Fluidoterapia.<br>Insulinas.<br>Nutrición enteral e suplementos nutricionais.<br>Inhaladores, nebulizadores.                                                                                                                                    |
| PRESCRICIÓN COLABORATIVA ESTANDARIZADA   | Ácido fólico.<br>Alcalinizantes.<br>Analxésicos.<br>Anestésicos locais.<br>Antiarrítmico.<br>Anticonceptivos orais de emerxencia.<br>Antitérmicos.                                                                                                      |

| Planificación                 |                                        |                   |                                           |              |
|-------------------------------|----------------------------------------|-------------------|-------------------------------------------|--------------|
| Metodoloxías / probas         | Competencias                           | Horas presenciais | Horas non presenciais / traballo autónomo | Horas totais |
| Sesión maxistral              | A4 A5 A6 A38 B2 B4<br>B5 C4 C10 C12    | 20                | 20                                        | 40           |
| Análise de fontes documentais | A4 A5 A6 A38 B2 C1<br>C4 C7 C10 C12    | 1                 | 5                                         | 6            |
| Traballos tutelados           | A4 A5 A6 A38 B2 B5<br>C1 C4 C7 C10 C12 | 1                 | 15                                        | 16           |
| Estudo de casos               | A4 A5 A6 A38 B2 B5<br>C1 C4 C7 C10 C12 | 20                | 30                                        | 50           |
| Presentación oral             | B5 C1 C4 C7 C10<br>C12                 | 1                 | 2                                         | 3            |
| Proba mixta                   | A4 A5 A6 A38 B2 B4<br>C1 C4 C7 C10 C12 | 2                 | 31                                        | 33           |
| Atención personalizada        |                                        | 2                 | 0                                         | 2            |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado



| Metodoloxías                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metodoloxías                  | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Sesión maxistral              | Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Análise de fontes documentais | Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico. |
| Traballos tutelados           | Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente ao aprendizaxe do ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe. Este sistema de ensino baséase en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-tutor.                                                                                                                                               |
| Estudo de casos               | Metodoloxía onde o suxeito se enfronta ante a descrición dunha situación específica de saúde que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de estudantes, a través dun proceso de discusión. O/a alumno/a sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo.                                                                            |
| Presentación oral             | Exposición verbal a través da que o estudante expón temas e/ou traballos realizados de xeito individual ou en grupo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Proba mixta                   | Integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas referidas aos contidos desenvolto a través das distintas metodoloxías durante o curso, .<br>En canto a preguntas de ensaio, recolle preguntas abertas de desenvolvemento. Nas preguntas obxectivas, pode combinar preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.                                                                                                                                                                                                                               |

| Atención personalizada                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metodoloxías                                                                                               | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Estudo de casos<br>Traballos tutelados<br>Sesión maxistral<br>Análise de fontes documentais<br>Proba mixta | Durante o curso, a/o profesora/o da materia dedicará tempo a atención personalizada do estudante para seguimento, consultas e orientación do estudio e elaboración dos traballos. O espazo de comunicación pode ser con tutoría presencial e/ou de forma non presencial a través do correo electrónico. |

| Avaliación          |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |               |
|---------------------|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Metodoloxías        | Competencias                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Cualificación |
| Estudo de casos     | A4 A5 A6 A38 B2 B5<br>C1 C4 C7 C10 C12 | A asistencia e participación activa na aula a través dos grupos de traballo, onde se avaliará a adquisición de competencias específicas e transversais, suporá o 10% da cualificación final.<br>As probas específicas de resolución de casos, supora un 10%.                                                     | 20            |
| Traballos tutelados | A4 A5 A6 A38 B2 B5<br>C1 C4 C7 C10 C12 | A realización dos traballos tutelados será obrigatoria. A avaliación dos traballos inclúe a valoración de competencias específicas e transversais. Puntuará sobre un mínimo de 0 e un máximo de 10. Suporá o 15% da cualificación final.                                                                         | 15            |
| Proba mixta         | A4 A5 A6 A38 B2 B4<br>C1 C4 C7 C10 C12 | Realizaranse unha proba escrita na data oficial do exame da materia. As probas constarán de preguntas curtas e tipo test, relacionadas con contidos teóricos, lecturas, estudio de casos e traballos tutelados Puntuará sobre un mínimo de 0 e un máximo de 10. Esta proba suporá o 65 % da cualificación final. | 65            |
| Presentación oral   | B5 C1 C4 C7 C10<br>C12                 | A avaliación desta metodoloxía forma parte dos criterios de avaliación dos traballos e/ou temas que prepara o estudante e que inclúan a exposición oral.                                                                                                                                                         | 0             |



## Observacións avaliación

Segunda oportunidade: Realizaranse unha proba escrita. A proba constará de preguntas curtas e tipo test, relacionadas con contidos teórico. Puntuará sobre un mínimo de 0 e un máximo de 10. O punto de corte para acadar o aprobado se situará no 65% de respostas acertadas.

Adianto oportunidade e estudantes con matrícula parcial: Proba mixta 100% da cualificación final.

## Fontes de información

### Bibliografía básica

1. Farmacología . HP Rang & Dale. 6 ed. Editorial Elsevier España 2008.
2. Farmacología y practica de Enfermería . Pacheco del Cerro E. 1ed. Editorial Masson 2006.
3. FARMACOLOGÍA BÁSICA y CLÍNICA . Velázquez (Lorenzo - Moreno - Leza - Lizasoain - Moro - Portolés) .2009 .Ed. 18
4. Farmacología Humana . Jesus Florez. 5 ed. Editorial Masson 2008. .
5. Pharmacology Drug Therapy and Nursing considerations. Rogar T. Malseed. 6.
6. Las Bases farmacológicas de la Terapéutica. Goodman y Gilman. 10 ed. Ed. McGraw-Hill 7.
7. Farmacología Clínica para enfermería. JM Mosquera; P.Galdos. Editorial Mc Graw Hill 8.
8. Interamericana Basica y Clínica . Bertran G. 10 ed. Editorial El Manual Moderno Mexico 2007 .
9. Avery's Drug Treatment . 4 th Addis 1997.
10. Guía de Farmacología y Terapéutica. Rodríguez-Carranz . Editorial McGraw-Hill Interamericana. Madrid 2007.
11. Farmacología para enfermeras. Rodríguez, C. Editorial McGraw-Hill / Interamericana de España, S.A. 12.
12. Farmacología práctica para las diplomaturas en ciencias de la salud. María Luisa Santana Falcon, J. S. Serrano Molina, José Ignacio de Ahumada Vázquez. Editorial Díaz de Santos, S.A. 1 ed 2002.
13. Administración de medicamentos y cálculo de dosis. Zabalegui, A. / Tuneu, L. / Molina, J.V. / Mangués, I. Editorial Elsevier. 1 ed. edición 2005
14. Farmacología y prescripción enfermera .ed. mad .isbn: 9788467618938 .2009 .Ed. 1ª
15. Farmacología .HP Rang & Dale. 6 ed 6 ed. Editorial Elsevier España 2008.
16. Farmacología y practica de Enfermería . Pacheco del Cerro E. 1ed. Editorial Masson 2006.
17. FARMACOLOGÍA BÁSICA y CLÍNICA . Velázquez (Lorenzo - Moreno - Leza - Lizasoain - Moro - Portolés) .2009 .Ed. 18
18. Farmacología Humana . Jesus Florez. 5 ed. Editorial Masson 2008. .
19. Pharmacology Drug Therapy and Nursing considerations. Rogar T. Malseed. 20.
20. Las Bases farmacológicas de la Terapéutica. Goodman y Gilman. 10 ed. Ed. McGraw-Hill
21. Farmacología Clínica para enfermería. JM Mosquera; P.Galdos. Editorial Mc Graw Hill
22. Interamericana Basica y Clínica . Bertran G. 10 ed. Editorial El Manual Moderno Mexico 2007 .
23. Avery's Drug Treatment . 4 th Addis 1997.
24. Guía de Farmacología y Terapéutica. Rodríguez-Carranz . Editorial McGraw-Hill Interamericana. Madrid 2007 .
25. Farmacología para enfermeras. Rodríguez, C. Editorial McGraw-Hill / Interamericana de España, S.A.
26. Farmacología práctica para las diplomaturas en ciencias de la salud. María Luisa Santana Falcon, J. S. Serrano Molina, José Ignacio de Ahumada Vázquez. Editorial Díaz de Santos, S.A. 1 ed 2002.
27. Administración de medicamentos y cálculo de dosis. Zabalegui, A. / Tuneu, L. / Molina, J.V. / Mangués, I. Editorial Elsevier. 1 ed. edición 2005
28. Farmacología y prescripción enfermera .ed. mad .isbn: 9788467618938 .2009 .ed. 1ª En red: <http://www.fisterra.com/>

### Bibliografía complementaria

## Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente



Bioloxía/661G01002

Fisioloxía I/661G01005

Coidados Básicos en Enfermaría/661G01006

Fisioloxía II/661G01010

Farmacoloxía/661G01011

Ética profesional, marco legal e filosofía do coidado/661G01016

Enfermaría Comunitaria II/661G01019

Estancias Clínicas I/661G01025

Estancias Clínicas II/661G01026

Enfermaría Clínica I/661G01034

Enfermaría Clínica II/661G01035

## Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica III/661G01017

Enfermaría materno-infantil/661G01018

Enfermaría Xerontolóxica/661G01020

Xestión dos servizos da Enfermaría/661G01021

Estancias Clínicas III/661G01027

## Materias que continúan o temario

Estancias Clínicas IV/661G01028

Estancias Clínicas V/661G01029

Estancias Clínicas VI/661G01030

Estancias Clínicas VII/661G01031

Practicum/661G01032

## Observacións

(\*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías